

гърмътъ става, понеже двѣ противоположни сили се съединяватъ. Простиатъ казва, че свети Илия бѣга съ колесница на двѣ колела по небето. Простиатъ човѣкъ знае, че електричеството е причина за образуването на облацитѣ, но той приема още и друга нѣкаква, висша сила. Прѣданietо казва, че свети Илия се разхожда по небето съ два коня на колесница, така че освѣнъ положителното и отрицателното електричество, има още два коня и единъ човѣкъ — т. е. една разумна причина, която направлява тия двѣ сили. Добрѣ, обясните ми, като учени хора, какъ става това нѣшо: азъ съмъ на разстояние 50 километра отъ васъ и имамъ на расположение единъ голѣмъ топъ, който бие на 50 км. Когато дойде до васъ шрапнела отъ моя топъ, вие ще чуете и гърмежа, а сѫщеврѣменно ще опитате и резултата на този шрапнель. Питамъ ви, коя е причината, която докара до васъ шрапнела? — Ще кажете, че причината за това е ефектътъ, който прѣдизвиква взривното вещество. Това е вѣрно, но вие изяснявате само една трета част отъ истината; защото има и друга причина, която съединява тѣзи взривни вещества и вслѣдствие на тѣзи нѣколко сили се извѣршва тази експлозия. По тоя начинъ ще дойдете до самия умъ на изобрѣтателя. За всѣко явление въ живота има едноврѣменно три причини. Ето защо ние не може да кажемъ, че сме много учени, защото не знаемъ и тритѣ причини, които прѣдизвикватъ извѣстно дѣйствие. Ние казваме, че знаемъ какъ е станало извѣстно политическо събитие, че лицата, които сѫ взели участие, сѫ подкупени и т. н. Обаче, причината, по която тѣзи лица сѫ били подкупени стои много по-далече, отколкото ние я виждаме. То не е обяснение на тоя психологически моментъ. Какъ е възможно, човѣкъ, който обича отечеството си, да се продаде за нѣкакви пари, били тѣ даже и нѣколко милиони? Причината може да е съвсѣмъ друга. Казватъ, че Юда е прѣдалъ Христѣ за 33 сребрника. Това не е още всичко, важно е коя причина го заставила да го прѣдаде. Причината за това прѣдателство е много по-дѣлбока. Когато си обяснимъ истинската, причина, ние нѣма да сѫдимъ никого: благодарете на този Юда, който изпълни тази незавидна роль на прѣдателство. Ако Христосъ не бѣше разпнатъ на кръста, нѣмаше да дойде и спасението на човѣчеството. Ще кажете: